04 පුද්ගලයා හා සමාජය

4.1 ශ්‍රී ලංකා සමාජය සහ එහි පරිණාමය

ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ ප්‍රභවය හා පරිණාමය පිළිබඳ ව විමර්ශනයක යෙදෙන විට පුරාවිද්‍යාත්මක හා ඓතිහාසික සාක්ෂිවලට අනුව මුල් ම ජනාවාස බිහිවූයේ අවුරුදු එක්ලක්ෂ විසිපන්දහසකට පමණ පෙර සිට බව පැවසේ. ලක්දිව පැවති සමාජ ව්‍යුහය ගැන මහාවංශය හා චූල වංශය යන වංශ කථා තොරතුරු ප්‍රධාන තැනක් ගනී. සමන්තපාසාදිකා, රාජරත්නාකරය, බෝධි වංශය, පූජාවලිය සහ ජාතක කතා වැනි දේශීය සාහිත්‍යමය කෘති ද, ලංකාවතාර සූත්‍ර, රාජ තරංගනී වැනි විදේශීය කෘති ද, මේ හැරුණු විට හියුංසියැං හා පාහියන් වැන්නවුන්ගේ දේශාටන වාර්තා ද, සීගිරි ගී, ජන කථා, ජන කවි, හොඳම මූලාශ්‍රය ලෙස පිළිගත හැකි ය.

ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ පරිණාමය අපට ප්‍රධාන සංකල්ප දෙකක් ඔස්සේ විස්තර කළ හැකි ය.

1. ප්‍රාග් බෞද්ධ යුගය
2. මහින්දාගමනයට පසු යුගය

යනුවෙන් ය.

අතීත යුගයේ සිට මිනිසුන් ප්‍රාථමික ගති ලක්ෂණ ඇති ම්ලේච්ඡ ජන කොටසක් ලෙස හැඳින්වෙයි. ඔවුහු නිට්ටාවෝ, අසුරයෝ, රාක්ෂයෝ සහ නාගයෝ ලෙස ඉතිහාසඥයෝ හඳුන්වති.

ඓතිහාසික සාක්ෂිවලට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ මුල් ම ශිෂ්ට ජනාවාස පිහිටුවීම කෙරෙහි ද ඉන්දීය බලපෑම ඍජුව ම එල්ල වී ඇත. ඒ අනුව මෙම ජනාවාස පිහිට වූ සාමාජිකයින් වර්තමානයේ බටහිර පකිස්ථානයට අයත් බලුකිස්ථානයේ සිට ලංකාවට සංක්‍රමණය වූ බවට සාක්ෂි ලැබී ඇත. ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගවල දී සිට ඉන්දීය ආර්ය ජනයා මෙහි එන්නට පෙළඹෙන්නට ඇතැයි විශ්වාස කරනු ලැබේ. මහාවංශය අනුව ශ්‍රී ලංකාව යක්ෂ ජනයාගෙන් මුදවා ගනු ලැබුවේ විජය කුමරු විසිනි. පසුව සිංහල සමාජය ගොඩනැගුනු අතර පසු කාලයේ රාජ්‍යත්වය තහවුරු කර ගැනීමට මව් රටින් සහය ලැබුණි. විජය රජතුමා විසින් සමුද්‍රාසන්නයේ තම්මැන්නා නුවර සංවර්ධනය කළේ ය. විජය රජතුමාගේ අමාත්‍යවරුන් වන උරුවේල ඇමතියා උරුවේල

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

නගරය ද උපතිස්ස ඇමති විසින් උපතිස්ස නගරය ද අනුරාධ ඇමති විසින් අනුරාධ නගරය ද ඉදිකළ බව දීපවංශයේ සඳහන් වෙයි.

විජයගේ අභිෂේකය සඳහා මධුරා පුරයෙන් ක්ෂත්‍රිය කන්‍යාවක් එවූ බවත් ශ්‍රී ලංකාව කාර්මික වශයෙන් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ශිල්ප කුල දහ අටක් එවූ බවත් මහාවංශය තහවුරු කරයි. මේ හැරුණු විට භූ විද්‍යාත්මක පර්යේෂණවලට අනුව ඉතිහාසයෙහි මුල් අවධියෙහි ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියාවේ ඩෙකැන් සානුව සමඟ සම්බන්ධතා පැවතියේ යැයි විශ්වාස කරනු ලැබේ. මේ බව පාහියන් "හියුංසියැං" වැනි පෙරදිග දේශගවේෂකයන්ගේ වාර්තාවලින් ද සනාථ වේ. ඔවුන් පවසන ආකාරයට ලංකාව හා ඉන්දියාව අතර යමෙකුට පා ගමනින් යාමට හැකි තත්ත්වයෙන් පටු නොගැඹුරු මුහුදු තීරයක් එම අවධිය වනවිට තිබී ඇත. දෙරට අතර පරතරය වර්තමානයේ කි.මී 32 පමණ වේ. මෙලෙස ලංකාව අසල්වාසී ඉන්දියාවට සමීපව පිහිටීම හේතුවෙන් අතීතයේ පටන් විවිධ සමාජ හා සංස්කෘතික බලපෑම් උරුම වී ඇත. ඒ අනුව ආගම්, සාහිත්‍ය, කලා ශිල්ප, ගෘහ නිර්මාණ, කෘෂි ආර්ථිකය සහ කුල ක්‍රමය යනාදි බොහෝ දෑ අප රටට දායාද විය.

එසේ ම ස්වාභාවික වරායන් කිහිපයක් දිවයිනෙහි විවිධ ප්‍රදේශයන්හි පිහිටා තිබීම තවදුරටත් ලංකාව නාවික නැවතුම්පලක් වීමට තුඩුදුන් වැදගත් සාධකයක් විය. එසේ ම පෙරදිග ලෝකයේ වෙළෙඳ මධ්‍යස්ථානයක් හැටියටද ලංකාව ප්‍රසිද්ධ ව තිබුණු බවට දිවයිනේ විවිධ ප්‍රදේශවලින් හමු වූ කාසි වර්ග මගින් සනාථ වේ. මෙම කාසි චීන, ඉන්දීය, අරාබි, ග්‍රීක සහ රෝම වශයෙන් වර්ග කළ හැකි ය. ක්‍රි.පූ 2 වන සියවසෙන් ටොලමි නැමැති ග්‍රීක ජාතිකයාගේ වාර්තා අනුව ද, ඉතිහාසඥයින්, පුරාවිද්‍යාඥයින් විශ්වාස කරනා පරිදි ද මෙම මුදල් වර්ග මෙරටට පැමිණියේ වෙළෙඳ ගනුදෙනුවල දී බව සනාථ වේ.

ආදිතම ලාංකේය සමාජය අධි ස්වාභාවික බලවේග කෙරෙහි විශ්වාස තබා ලෞකික අපේක්ෂා ඉටුකර ගැනීමේ අපේක්ෂාවන් හිරු - සඳු, අව් - වැසි, ගස්-ගල්, කෙරෙහි බියසැක මුසුව බහුමානයෙන් සැලකූහ. සද්ධර්මාලංකාරයේ එන ශිව-විෂ්ණු ඇදහීම දේවත්වය පිළිබඳ සංකල්පයේ උච්චතම අවස්ථාවයි. පූජාවලියේ කියන පරිදි තණකොළවල පවා දෙවියන් වෙසෙතියි එකල වැසියෝ විශ්වාස කළහ. ගම්බාර, අය්‍යනායක ආදී ප්‍රදේශවලට අධිගෘහිත දෙවියන්ට ද සකල වැඳුම් පිදුම් කළහ. ක්‍රි.පූ 03 වන ශතවර්ෂයේ දී ඉපැරණි ලංකා සමාජය මීළඟ වෙනසට භාජනය වූයේ බෞද්ධාගම පැමිණීම හා වැඩවසම් කුල ක්‍රමය යටතේ දේශීය අවශ්‍යතාවන්ට අනුව කිසියම්

සමාජමය කෘත්‍යයක් පැවරීම නිසාය. මේ නිසා සමාජයේ පැවැත්මට අවශ්‍ය නිෂ්පාදන හා සේවා කාර්යයන් වියවුලකින් තොර ව සම්පාදනය විය. මේ තත්ත්වය යටතේ ඉපැරණි ලංකා සමාජය ස්වයංපෝෂිත ඒකකයක් ව පැවති බව පෙන්වාදිය හැකි ය. මීට අමතරව 18 කුලයේ ව්‍යුහය පදනම් ව සමාජ සංවිධානද ගොඩ නැගුණි.

අවිහිංසාවාදී බෞද්ධ ආගමික ඉගැන්වීම් අනුව වඩාත් සාමකාමී සහ සාධාරණ සමාජ ක්‍රමයක් සඳහා මං සළකුණු ලැබී ය. එතැන් සිට සිරිත් විරිත් ආදී සියල්ල බෞද්ධාගමික මුහුණුවරකින් සකස් විය. සිංහල සමාජයේ සාම්ප්‍රදායික අධ්‍යාපනය බෞද්ධ භික්ෂුවගේ ප්‍රධානත්වයෙන් සංවර්ධනය වීම ඇරඹුණි. එම තත්ත්වය සමාජයෙහි තවත් වෙනස්වීම් රැසකට මුලපිරීමක් විය. මෙම ප්‍රගමනයට එරෙහි ව එල්ල වූ ප්‍රධානතම බාධකය වූයේ දකුණු ඉන්දීය ආක්‍රමණයන් ය. ඉන්දියානු ආක්‍රමණිකයෝ අනුරාධ ග්‍රාම හා පොළොන්නරු රාජධානිය විනාශ මුඛයට පත් කළහ. හින්දු සභ්‍යත්වයේ ආභාසය අනුව බෞද්ධයා ද දෙවියන් යදින්නෙකු බවට ක්‍රමයෙන් පත්විය.

ශතවර්ෂ 15ක් පමණ පැවති වියළි කලාපයේ ජනාවාසයන් ද, වාරි ශිෂ්ටාචාරයෙන් ස්වයංපෝෂිත සමාජ ක්‍රමය ද, කෘෂිකර්මය, කලාව, දේශපාලනය ආදී වූ සෑම අංශයක ම බිඳවැටීමක් දකුණු ඉන්දීය ආක්‍රමණයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් හැටියට දක්නට ලැබුණි. මහාචාර්ය ලෙස්ලි ගුණවර්ධන මහතා සඳහන් කරන ආකාරයට ආක්‍රමණිකයන්ගේ බලපෑම ප්‍රබල ව එල්ල වූයේ වැව් අමුණු ඇතුළු වාරිමාර්ග පද්ධතියේ ම බිඳ දැමීම කෙරෙහි බව ය. එම නිසා රජු ඇතුළු ජනතාව බෙලහීන වීම රාජධානි බිඳවැටීමට හේතු විය. මෙලෙස රජරට විශාලතම රාජධානිය බිඳ වැටීමත් සමග අනෙක් ප්‍රධානතම ජනාවාස වූ රෝහණ රාජධානිය දේශපාලනමය වශයෙන් විදේශ ආක්‍රමණිකයන්ට එරෙහි ව කටයුතු කිරීම සඳහා සංවිධානය වූ ප්‍රදේශය බවට පත්විය. මෙය දේශපාලනික වශයෙන් සිංහලයා භාවිත කරන ලද උපක්‍රමයක් හැටියට හැඳින්වීමට පුළුවන. මීට අමතර ව පැරණි ලංකාව එහි භූ විෂමතාවන්ට අනුව "රුහුණු" , "මායා" , "පිහිටි" යනුවෙන් කොටස් තුනකට බෙදා තිබූ බව ද දක්නට ලැබේ. මෙයින් මධ්‍ය කඳුකරය හෙවත් මායාරට ඓතිහාසික අවධියේ ද විශාල ජනාවාසයක් නොවීය. එය විදේශීය සතුරු ආක්‍රමණිකයන්ගෙන් සිංහල රජ දරුවන් ආරක්ෂා වීමට භාවිත කරනු ලැබී ය. වර්ෂාව අධික තෙත් කලාපීය දේශගුණයකින් යුක්ත වූ නිසා ජල පෝෂක ප්‍රදේශ ආරක්ෂාවීම සිදුවිය. ලංකාවේ ප්‍රධානත ම ගංගා වන මහවැලි,

කැලණි, කළු, වලවේ යන ගංගා ආරම්භ වන්නේ ශ්‍රී පාද කඳු පන්තිය ඇසුරු කරගෙන ය. වැසි රහිත කාලවල කුඩා දිය පාරවල්වල ජලය අඩු වී හෝ සිඳී යාම නිසා මුල් ම කාලයේ ගම් මට්ටමින් කුඩා වැව් තනා ගැණුනි. මේ සඳහා සිංහලයා අනුගමනය කළේ ස්වාභාවික ජල පාරක් හරස් කර ගැනීම ය. මෙය පසු කාලයේ දී එනම් ක්‍රි.ව. 2 ක්‍රි.ව. 3 වන ශතවර්ෂයෙන් පසුව මහා පරිමාණ වැව් ඉදිකර ගැනීම දක්වා ව්‍යාප්ත විය. කෘෂි කර්මාන්තයට අවශ්‍ය ජලය බෙදා දීමට පත්කළ නිලධාරින් සිටි බව පැරණි සෙල්ලිපිවල දැක්වේ. ලංකාවේ පැරණි සභ්‍යත්වය තරම් දැනුමකින් යුතු ලෝකයේ වෙනත් ශිෂ්ටාචාරයක් හමු නොවන බව ඉංග්‍රීසි ජාතික ඉතිහාසඥ ටෙන්ට් නැමැත්තා පවසන්නේ එම නිසා විය හැකි ය. වසර දහස් ගණනක් පුරා ලක්වැසියන් විවිධ අභියෝගයන්ට මුහුණ දෙමින් බෞද්ධ සමාජ දර්ශනය ඔස්සේ සාමකාමී මෙන් ම තෘප්තිමත් වූද, සමෘද්ධිමත් වූද, දිවිපෙවෙතක් ගත කිරීමට සමත් වූ බව ඉතිහාසය තුළින් පැහැදිලි වෙයි. මෙම තත්ත්වය විශාල වෙනසකට භාජනය වන්නට වූයේ බටහිර ආක්‍රමණ විසින් ශ්‍රී ලංකාව අනුක්‍රමයෙන් උපායශීලී ව යටත් කර ගැනීම ආරම්භ වූ දින සිටය. හෙළ රජකම මුල්කොට ඇති වූ අභ්‍යන්තර ආරවුල් හේතුවෙන් බටහිර ආක්‍රමණිකයන්ට මෙරට තම බලය තහවුරු කර ගන්නට අවස්ථාව උදා වූ බව පැහැදිලි වේ.

පෘතුගීසින් හා ලන්දේසින් අභිබවා ඉංග්‍රීසින් විසින් තම බලය පෙරදිග ලෝකය පුරා තහවුරු කර ගනිද්දී ශ්‍රී ලංකාව ද ක්‍රි.ව 1815 වසරේ දී අවාසනාවන්ත ලෙස ඔවුනට යටත් විය. මෙරට ස්වාධීන කෘෂි ආර්ථිකය විනාශ කොට ඒ වෙනුවට වැවිලි කර්මාන්තය ආරම්භ කරමින් ඒවායෙහි කම්කරුවන් ලෙස විදේශීය ජනතාව සේවයට ගෙන ඔවුන්ගේ වහලුන් බවට පත්කර ගත්හ.

ඔවුන් විසින් බෞද්ධ අධ්‍යාපනය අභියෝගයට ලක් කරමින් මිෂනාරි අධ්‍යාපනය ආරම්භ කරන ලදී. ක්‍රි.ව. 1505 සිට ක්‍රි.ව. 1948 දක්වා පැවති බටහිර ආධිපත්‍යයට යටත් වූ ලංකාව අවුරුදු 450 ට අධික කාලයක් යටත් විජිතයක් ව පැවතුණි. මේ අනුව ලංකා සමාජය විවිධ විපර්යාසයන්ට ලක්වෙමින් බටහිර සංස්කෘතික ලක්ෂණ විසරණයට භාජනය විය.

4.2 පැරණි සමාජයේ ව්‍යුහය

පැරණි ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයේ ව්‍යුහය සකස් වී තිබුණේ වැව, ගම, පන්සල කේන්ද්‍රය කරගෙන ය. මේ පිළිබඳ ව බොහෝ සමාජ විද්‍යාඥයන්ගේ හා සමාජ මානව විද්‍යාඥයන්ගේ අධ්‍යයන වැදගත් වෙයි. ඔවුන් අතර **ඊ. ආර්. ලීච්, නූර් යාල්මාන්, නිව්ටන් ගුණසිංහ** හා **ගණනාථ ඔබේසේකර** වැනි විද්වතුන් ඉදිරිපත් කළ අදහස් මෙහිදී ප්‍රධාන වෙයි. එම අදහස් පොදුවේ සලකන කල පැරණි ලාංකේය සමාජය සරල සමාජ හා ආගමික පසුබිමක් පැවති, ස්වාධීන වූත් පවුල මත පදනම්වූත් නිෂ්පාදන රටාවක් සහිත ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකාර්මික ආර්ථිකයකින් යුක්ත වූ බව පෙන්වා දිය හැකිය.

ලංකා සමාජයේ සමාජ ආර්ථික පසුතලයට අනුව එය ප්‍රාථමික ගැමි සමාජයක් බව ඊ. ආර්. ලීච්, ගණනාථ ඔබේසේකර වැනි මානව විද්‍යාඥයෝ පෙන්වා දෙති. ලංකාව නිදහස ලබන විට ජනගහනයෙන් 53% කගේ ම ප්‍රධාන ජීවනෝපාය කෘෂිකර්මාන්තය විය. පැරණි සමාජයේ විස්තාරිත හෝ බද්ධ පවුල් ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වූ අතර වෘත්තිය පාදක කුලය මුල් කොටගත් පවුල් ව්‍යුහයක් පැවතුණි. ආරෝපිත තත්ත්වයන් මත සමාජ පදනම සකස් වී තිබුණි. ගැමි පවුලේ ප්‍රධානියා වැඩිමහලු පිරිමියා වන අතර පිතෘ මූලික පවුල් ක්‍රමයක් වූ බව පැහැදිලි වෙයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ගම පිළිබඳ තොරතුරු සපයන An Historical Relation of Ceylon නම් කෘතියේ රොබට් නොක්ස් විසින් පුරාණ ගම දක්වන්නේ "මෙම දීපයෙහි යම් යහපත් ගමක් ඇතොත් එහි විහාරයක් හා දේවාලයක් ඇත. එම ගම බැඳී යන පරිද්දෙන් ගෙවල් එකිනෙකට යා කොට පෙළට නිර්මාණය කර ඇත්තේ ය." රොබට් නොක්ස් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති කථනයට අනුව පුරාණ ගමක යථා ස්වරූපය අවබෝධ කර ගත හැකි ය. එමගින් පුරාණයේ සිට ගමත් පන්සලත් අතර පැවති අවියෝජනීය සම්බන්ධතාව කෙබඳු දැයි සනාථ වන අතර ආගමානුකූල ජීවිතය මෙන් ම සාම්ප්‍රදායික වෘත්තීය බව සහ සරල සමාජ ජීවිතය ද මෙයින් විවරණය කරයි. පන්සල මුල් කරගෙන ධාර්මික ව ජීවිකාව ගෙන යමින් සාමූහික දිවිපෙවෙතක් අතීත ගැමියා ගත කළේ ය. එකල නිවාසවල පිහිටීම නූතන නිවාස මෙන් සංකීර්ණ නොවූ අතර නිදහස් පරිසරයක සුවය භුක්ති වින්දේ ය. ඒක පුද්ගල ඉඩම් ප්‍රමාණය වර්තමානයට සාපේක්ෂ ව ඉහළ ප්‍රමාණයක් ගත්තේ ය. වර්තමානයේ මෙන් ඉඩම් හිඟය නිසා ඇතිවන සමාජ ප්‍රශ්න එකල නොවී ය.

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ ග්‍රාමීය සමාජයේ පවුල් ක්‍රමය කෘෂිකර්මයට යෝග්‍ය ආකාරයට සැකසී තිබුණි. එනම් පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ ඒකාබද්ධ පවුල් ක්‍රමය ජනාවාසයන්හි ඒකකය වූ අතර එවැනි පවුල් කිහිපයකින් සංයුක්ත වූ නිවාස සමූහයක් විය. මේ අනුව සාමූහික ජීවිතය කෘෂිකර්මාන්තයට අවශ්‍ය ශ්‍රමය තම නිවාස මගින් ලබා ගැනීමක් ලෙස මෙය පෙන්වා දිය හැකි ය. ගැමියන් තමන්ගේ සියලු දේ ගොඩනගා ගන්නේ කෘෂිකර්මය හා බැඳි ජීවන රටාවට ගැලපෙන ආකාරයට ය. වැව ආර්ථික සමෘද්ධියේ ප්‍රමාණය තීරණය කරන්නේ කෘෂිකර්මයට අවශ්‍ය ජලය කලට වේලාවට ලැබෙන්නේ වැවේ රැඳි ජල ප්‍රමාණය මත බැවිනි. බොහෝ විට නිවසක අතීතයේ වී බිස්සක් පැවතිණි. එකල ගොවියාගේ අතිරේක ශ්‍රම මූලාශ්‍රය වූයේ ගවයා ය. ගොවිතැන් කිරීමේ දී මුල සිට අග දක්වා ම සත්ත්ව ශ්‍රමය අවශ්‍ය වූ අතර ඒ නිසාම ගව සම්පත වත්කම දැක්වීමේ දර්ශකයක්ද විය. වී ගොවිතැන සමාජ හැසිරීම් රටා විශ්වාස, ඇදහිලි ආදිය ඇසුරින් ද ගැමියා බැඳී තිබිණ. ඒ අනුව සාම්ප්‍රදායික චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර අනුව සිංහල සංස්කෘතිය සමගින් තම ජීවිකාවද සාමූහික ව ඉටුකර ගනිමින් සරල ව ජීවත් වූයේ එකිනෙකා සමග ළෙන්ගතු සබඳතා ඇතිකර ගනිමිනි. එය බොහෝ දුරට යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාවෙන් යුක්ත වූ බව පෙනේ. වී වගාවට අමතර ව තවත් බොහෝ දේ වගා කළහ. එසේ ම ශ්‍රී ලංකාවේ සාම්ප්‍රදයික ගම හඳුනා ගැනීමේ දී ආචාර්ය නන්දදේව විජේසේකරගේ "ලංකා ජනතාව" හා පූජ්‍ය බද්දේගම විමලවංස හිමියන් ලියූ ''අපේ සංස්කෘතිය'' නම් කෘතිවලින් ඉදිරිපත් වන විස්තර ප්‍රයෝජනවත් වෙයි.

එහි දී ග්‍රාමීය සම්බන්ධතා ජාලය මනා ව විග්‍රහ වේ. බොහෝ සෙයින් ගම පිහිටා ඇත්තේ කුඹුරු යායවල් හා ගංගා ඇල දොළ අසල ය. ස්වාභාවික පරිසරය මත පදනම් වූ කෘෂිකාර්මික ආර්ථික රටාවකට අනුව හැඩ ගැසුණු ජන සමූහයකින් ගම සමන්විත ව තිබුණි. අතිශය හුදකලා වූ සරල දිවිපෙවෙතක් ගත කළ ඔවුහු කුඩා ප්‍රමාණයේ මැටියෙන් තැනූ නිවෙස්වල ජීවත් වූහ. ඔවුහු සමාජ සම්බන්ධතා ගොඩනගන්නේ ආර්ථික හා ඥාතිමය පදනමක් සහිතව වූ අතර ස්වකීය වෘත්තීය පදනමට ආවේණික කුල ක්‍රමය තුළ ආවාහ විවාහ චාරිත්‍ර පැවැත්වූ බව ද පෙනේ.

ගමේ පාලනය රජුගේ නියෝජනයක් හරහා සිදුවුවද පන්සලේ වැඩිහිටි භික්ෂූන් වහන්සේ බොහෝ ගැටලුවල දී මැදිහත්කරුවකු හෝ විනිශ්චයකරුවකු ලෙස අගතියෙන් තොර ව කටයුතු කිරීම කැපී පෙනිණි. වෛද්‍ය කර්මය, නක්ෂත්‍රය, භාෂා ශාස්ත්‍රය බොහෝ දුරට සංඝ සමාජය සතු විය.

ගම් තුළ හෝ ගම් කිහිපයකට එකක් වශයෙන් ඒ ඒ වෘත්තීය ප්‍රවණතා සහිත කුළ ක්‍රමයට අනුගත පවුල් කීපයක් ද විය. ශාන්ති කර්ම, ද්වාරකර්ම චාරිත්‍ර, අභිචාරමය කටයුතු ආදියේ දී මෙම කුල පරම්පරාගත දැනුම හා ශ්‍රමය ඉතා වැදගත් විය. අතැම් වෘත්තිය කුලවල ජනතාව කෘෂිකර්මාන්තයේ නොයෙදුණ ද සෙසු ගම්වැසියෝ එම පවුල් පෝෂණයට ප්‍රමාණවත් භවභෝග ඔවුන් වෙත ප්‍රදානය කළහ. ඇතැම් විට රජුගේ සේවාකම්වල නියුතු පවුල්වලට නින්දගම් ප්‍රදානය කිරීම ද කැපී පෙනුණි.

විහාර දේපල ආදියේ පැවැත්මට අවශ්‍ය ආර්ථික සවිය ද මෙම භූමි පැවරුම් මත සිදු වූ අතර එම භූමිය අඳයට වගාකර ඉන් කොටසක් ආයතන වෙත ප්‍රදානය කිරීමට ඔවුහු බැඳී සිටියහ. රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන වගකීම් අතරට බුදු සසුන රැකීමත් කෘෂිකර්මාන්තයේ දියුණුව සඳහා අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයීමත් ඇතුළත් විය. වගා කන්නයෙන් බැහැර කාලය තුළ රාජ්‍ය සේවයට කැඳ වූ අතර එම ශ්‍රමය භාවිත කරමින් වාරි කර්මාන්ත, විහාර කර්මාන්ත ආදිය මහා පරිමාණයෙන් සිදු වීම ද අතීත සමාජයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ විය.

යටත් විජිත පාලනයත් සමග මෙම සරල හා නිෂ්ටාගත සමාජ රටාව බිඳ වැටුණු අතර ගුණාත්මක බව පසෙකලා ආර්ථික අගයයන් මත සියල්ල තීරණය වීමට මග පෑදුනි. වෙහෙර විහාරවලට අයත් දේපල රාජ සන්තක කිරීමෙත් භික්ෂූන් වහන්සේලාට ඇති වූ හිරිහැර නිසාත් සශ්‍රික, ස්වයංපෝෂිත සමාජ රටාව බිඳ වැටුණි. පන්සල් ඇසුරේ තිබූ දැවැන්ත ශාස්ත්‍රීය ධනය හිංසාව දරාගත නොහැකි තැන ගිහි බවට පත් යතිවරුන් මගින් ගිහි සමාජය අතට පත්වීම මෙම යුගයේ දී සිදු වූවකි. පංචශීල ප්‍රතිපත්තිය මූලික සමාජ ක්‍රමය බිඳවැටී දැඩි ආර්ථික ඇගයුමකට ලක්වීමත් සමග මානව දයාව, සාමය, සංහිඳියාව උතුරා යමින් පැවති සමාජ ක්‍රමය දැඩි තරගයකට ලක්වීම පසු කාලීනව විශාල සමාජ පෙරළියකට හේතු විය.

4.3 ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ නූතන ව්‍යුහය

සමාජය දිනෙන් දින මොහොතින් මොහොත වෙනස් වෙමින් සරල තත්ත්වයේ සිට සංකීර්ණ තත්ත්වයට ගමන් කරයි. සමාජ මානව විද්‍යාඥයින්ගේ අධ්‍යයන අතර සරල අවස්ථාව හා සංකීර්ණ අවස්ථාව යනුවෙන් විග්‍රහ කරමින් ඔවුන් පවසන්නේ මානව සමාජය හා සංස්කෘතිය පවතින්නේ කුමන කාලයක් ද එතෙක් පැවැති තත්ත්වය සරල වන අතර, පවතින තත්ත්වය සංකීර්ණ සමාජ අවස්ථාවක් ලෙස ය. මෙය සමාජ විද්‍යාත්මක විග්‍රහයක් මගින් මෙසේ පෙන්වා දිය හැකි ය. එමිල් ඩුර්කයිම් ගේ යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාවයේ සිට ඓන්ද්‍රීය ඒකාබද්ධතාවයත්, ෆර්ඩිනන්ඩ් ටෝනිස්ගේ ප්‍රජාව සහ සමාජය දැක්වීමත් ඒ අතර කැපී පෙනේ.

ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ නූතන සමාජ ව්‍යුහය විග්‍රහ කිරීමේ දී එම සමාජ ව්‍යුහය සෑදී තිබෙන ආර්ථික, දේශපාලන, අධ්‍යාපන, සමාජ හා සංස්කෘතික අංගයන්ගේ සංකලනයෙන් බව පෙන්වාදිය හැකි ය. එසේ ම සමාජ සංස්ථාවක, න්‍යෂ්ටික පවුල, ආර්ථිකය, දේශපාලනය, ආගම, අධ්‍යාපනය නීතිය හා රාජ්‍ය නිලබලය යනුවෙන් ද නූතන සමාජ ව්‍යුහය විවිධ විචල්‍යයන්ට ලක්වෙමින් පවතින බව පෙන්වාදිය හැකි ය.

මෙහි දී ජනගහනය වැඩිවීමත් සමග ඉල්ලුම සැපයුම අතර විෂමතාව මත විවිධාකාර වර්ධනයන් හා විෂමතාවන් දක්නට ලැබේ. මෙයට සමගාමී ව නූතන වාණිජ තරගය හේතුවෙන් මෙම ක්‍රියාවලිය වේගවත් වූ අතර විවෘත ආර්ථිකය, ප්‍රවාහනයේ දියුණුව, හරිත විප්ලවය ආදිය හේතු කොට ගෙන සංස්කෘතික සාධක වෙනස් වීමත් සංකීර්ණ හින්න රැචික සමාජ අවශ්‍යතාවන් පදනම් කරගෙන නොයෙක් සමාජ විරෝධී ක්‍රියාවන්ට පෙළඹීමත් දක්නට පුළුවන.

මේ අනුව සමාජ පද්ධතියේ බිඳ වැටීමක් පෙන්නුම් කරන අතර සමාජ ප්‍රශ්න අතර මත් ද්‍රව්‍ය භාවිතය, සියදිවි නසා ගැනීම්, ළමා අපයෝජන, ගණිකා වෘත්තිය ආදිය හිස ඔසවා ඇත. එමිල් ඩුර්ක්හයිම් ගේ න්‍යාය සැලකීමේ දී ජනගහන වර්ධනය, ශ්‍රම විභජනය, සදාචාර පාර්ශ්වයේ වෙනස් වීම් වැදගත් වී ඇති ආකාරය ලාංකික සමාජය ඇසුරෙන් ද පෙන්වා දිය හැකි ය.

මේ ආකාරයෙන් නූතන සමාජ ව්‍යුහය වෙනස් වීම ආරම්භ වන්නේ යටත් විජිත යුගය ආරම්භයත් සමග සාම්ප්‍රදායික ප්‍රාථමික ගැමි සමාජය විවිධ විපර්යාසයන්ට හා බාහිර බලපෑම්වලට හසුවීමත් සමග ය. 1505 දී

පෘතුගීසීන්ගෙන් ආරම්භ වී ලන්දේසි හා ඉංග්‍රීසි යුගය, එනම් 1815 මුළු රට ම බ්‍රිතාන්‍ය ආධිපත්‍යයට ගොදුරුවීමේ සිට එනම් වසර 2000ක් ඉක්ම වූ සමස්ත සමාජ සංවිධාන ස්වරූපය එතැන් සිට පූර්ණ වාණිජ අර්ථ ක්‍රමයක් දක්වා ද, සංස්කෘතිය බටහිරකරණයට ලක්වීම ද සිදු වූ අතර රාජකාරි ක්‍රමය අහෝසි කොට නිදහස් ශ්‍රම වෙළෙඳපොලක් ඇති විය. වැඩවසම් ආර්ථික ක්‍රමය වෙනුවට ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය ස්ථාපනය විය. භාණ්ඩ ප්‍රවාහන ක්‍රමය මුදල්මය ආර්ථික ක්‍රමයන් ද වර්ධනය විය. යටත් විජිතකරණය අවසථාව වන විට සහ ඉන්පසුව සමාජ වෙනස්කම් සඳහා හේතු කිහිපයක් බලපෑවේ ය.

1. ඉඩම් ප්‍රතිපත්ති
2. සමාජ සුභසාධනය
3. විවෘත ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති
4. ග්‍රාමීය සමාජ ව්‍යුහය වෙනස් වීම

අධිරාජ්‍යවාදීන්ගේ ඉඩම් ආධිපත්‍ය නිසා ශ්‍රී ලාංකික සමාජ ඉතිහාසයට දැඩි බලපෑමක් එල්ල විය. මුඩු බිම් පනත මගින් වාණිජ කෘෂි වගා ඉඩම් පිහිට වීය. පොහොර සහ වගාරක්ෂණ ක්‍රම, අස්වනු සඳහා සහතික මිලක් ලබාදීම සහන මිලක් යටතේ යන්ත්‍රෝපකරණ හඳුන්වාදීම නිසා කෘෂිකර්මය තුළ වෙනසක් ඇති විය. සෞඛ්‍ය සේවාව යටතේ රෝහල් පද්ධතිය වර්ධනය විය. මැලේරියා මර්දනය නිසා වියළි කලාපීය ගොවි ජනගහනය පෙරට වඩා දියුණු තත්ත්වයකට පැමිණියේ ය.

එසේ ම 1977 හඳුන්වා දුන් විවෘත ආර්ථික ප්‍රතිපත්තීන්, එතෙක් පැවති ආරක්ෂණවාදී සමාජ ව්‍යුහයත්, කෘෂිකර්මයත් පරිහානියට පත් කරන්නට විය. මෙය සමාජ ආර්ථික සංස්කෘතික වෙනස්වීම් රැසක් ඇති කරන්නට හේතු විය. එසේ ම ග්‍රාමීය - නාගරික සංක්‍රමණ මෙන් ම මැදපෙරදිග සංක්‍රමණ ද සිදු වූ අතර නවීන තාක්ෂණය ජන ජීවිතයට එකතු විය. මේ සමග ම නව ආකල්ප, සිරිත් ආදිය ද සමාජයට එකතු විය. සාම්ප්‍රදායික සමාජ හර පද්ධතිය බිඳ වැටීමට මෙම තත්ත්වය හේතු වූ අතර අපරාධ, මත්පැන් හා මත් ද්‍රව්‍ය භාවිතය, සියදිවි නසා ගැනීම්, තරුණ අසහනය වැනි සමාජ අර්බුද හට ගන්නට ද හේතු විය.

එසේ ම රෝම ලන්දේසි නීතිය සාම්ප්‍රදායික නීතිය යටපත් කළේ ය. දේශපාලනය නැමැති සංකල්පය හඳුන්වා දීමෙන් ග්‍රාමීය ජනතාව අතර බෙදීම් ඇතිවීමක් නොමැති නම් දේශපාලන පිල් බෙදීමක් ඇතිවිය. සාමූහික හැඟීම් හා බැඳියාව කෙමෙන් මැකී ගොස් පුද්ගලයා තම සුබ විහරණයට

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

අවශ්‍ය දේශපාලන පක්ෂ තෝරා ගැනීමට පෙළඹුණි. පක්ෂ ක්‍රමය ඔස්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල දූෂණ, වංචාව, බලහත්කාරය, මිනිස් අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීමත් සිදුවිය. මෙවැනි ප්‍රතිසංස්කරණ නිසා සමාජයේ ගැටලු ඇති වී සාමූහික සම්ප්‍රදායට පහරක් එල්ල වූ අතර ගැමියන් දේශපාලනික වශයෙන් බිඳුණු පිරිසක් බවට පත්වීම නිරායාසයෙන් ම සිදුවිය.

වර්තමාන සමාජය වේගයෙන් විකරණය වෙමින් පවතී. එයට දියුණු සන්නිවේදන මාධ්‍ය තාක්ෂණය හේතු වී ඇත. වර්තමානයේ පවතින රටවල් 190ම එක් විශ්ව ගම්මානයක් බවට පත්ව ඇත. ගුවන් විදුලි - රූපවාහිනී - අන්තර්ජාලය වැනි මාධ්‍ය ලාංකික සමාජයට එක්වීම නිසා සාම්ප්‍රදායික සිරිත් - විරිත්, වගා ක්‍රම, ආහාර පාන, ඇඳුම් පැළඳුම් ඇතුළු පුද්ගල හා සමාජ චර්ග රටාවන්ගේ වෙනස් වීමක් දක්නට ලැබේ.

එම වෙනස් වීම් අතර වර්තමාන සමාජ ව්‍යුහයේ මූලිකාංග වන පවුල, විවාහය, ඥාතිත්වය යන සංකල්පයන්ගේද විශාල විපර්යාසයක් ඇති විය. මෙම වෙනස් වීම අඛණ්ඩ ක්‍රියාවලියකි. මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑවේ බටහිර යටත්විජිත පාලනයයි. විවාහය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ "පවුල නැමැති මූලික සම්බන්ධය ඇතිකර ගැනීම සඳහා සිදු කරනු ලබන ශාරීරික චාරිත්‍රානුකූල නීතිමය ක්‍රියාවලියකි". මෙම උත්තරීතර සංකල්පය වර්තමානය වන විට දික්කසාදය දක්වා වෙනස් වීමට ලක්ව ඇත. සරණ මංගල්‍යය යන උතුම් අර්ථය වෙනුවට දෑවැද්ද මුල් වී ඇත. උගත්කම, ධනවත්කම මූලික වන අතර සමාජ හර පද්ධතිය නොසලකයි. මෙකී ඇගයුම්වල වෙනස්කම ද දික්කසාදයට හේතුවක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය සමාජ සාරධර්ම හා ඇගයීම් රාමුව බිඳ දමා හෝ නොසලකා හැර ඇත.

එමෙන් ම බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් හඳුන්වා දෙන ලද වැවිලි ආර්ථිකය නිසා දකුණු ඉන්දියාවෙන් වතු වගාවට කම්කරුවන් ගෙන ඒමත් සමඟ දමිළ සංස්කෘතියේ ලක්ෂණ ද ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයට එකතු විය. වාණිජ භෝග වගාව නිසා පළමුව වාණිජකරණයට ද, එයින් හටගත් නාගරිකකරණය ද මේ වෙනස්වීම්වලට තවත් හේතුවක් විය. මේ ආකාරයෙන් සමාජ සංස්ථා එකිනෙක විපර්යාසයකට භාජනය විය. සමාජ සංවිධාන ලෙස නීතිය, පවුල, අධ්‍යාපනය, ආර්ථික, ආගමික, දේශපාලනමය වශයෙන් සාපේක්ෂව වෙනස් විය. සිරිත් පදනම් කරගත් සංස්කෘතික මතය එකල සියලු දෙනා ගරු කළ පොදු නීතිය විය. මෙම නීතිය උල්ලංඝනය කිරීම දඬුවම් ලැබීමට හේතුවක්

විය. ප්‍රසිද්ධියේ සියලු දෙනාහට පෙනෙන ආකාරයට දඬි දඬුවම් පැමිණවීමේ නීතිය පසුකාලීන ව සමාජ අප්‍රසාදයට ලක්විය.

පවුලේ සංවිධාන ස්වරූපය නූතනයේ න්‍යෂ්ටික පවුල දක්වා වෙනස් වීමත් විස්තෘත පවුල් ක්‍රමය බිඳ වැටීමත් සාරධර්ම බිඳ වැටීමට එක් හේතුවක් ලෙස දක්විය හැකි ය. විස්තෘත පවුල පරම්පරා තුනකින් පමණ සමන්විත වන අතර ඔවුන්ගේ කාර්යභාරය අලුත උපන් දරුවා සමාජ සත්ත්වයෙකු බවට පත් කිරීමට අවශ්‍ය දැනුම, සාරධර්ම, භාෂා දනුම ලබා දීමයි. නූතන සමාජයේ පවුලෙන් මෙම කෘත්‍යයන් ඉටු නොවේ. දිවා සුරැකුම් මධ්‍යස්ථාන හෝ ගෘහ සේවිකාවන් යටතේ දරුවෝ පෝෂණය වෙති. මුදල් මත හඹා යන සමාජයක ආධ්‍යාත්මික, නැණවත්, ගුණගරුක, උසස් දරුවෙකු බිහිවීම සැක සහිත ය. මෙම අවාසනාවන්ත පවුල් පරිසරය ඇතිවීමට යටත් විජිත සමයේ සිට ක්‍රමයෙන් ගොඩනැගුණු ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය හේතු වන්නට ඇති බව කිව හැකි ය.

සාම්ප්‍රදායික පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රමයට මාරු වීමත් සමග කාන්තාවන්ට අධ්‍යාපන අවස්ථා හිමි විය. මේ නිසා පුරුෂාධිපත්‍ය සමාජයෙන් ක්‍රමයෙන් අහෝසි වන්නට හේතු විය. එමෙන් ම සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මාන්තය, භාණ්ඩ හුවමාරු ක්‍රමය, මුදල් හුවමාරු ක්‍රමයක් දක්වා වර්ධනය වීමත් සමඟ ඊට සමගාමී ව වර්තමානයේ දී බැංකු, රක්ෂණ සමාගම් බිහි වී ඇත. මුදලේ අගය වැඩි වීමත් සමග ම මුදල් උපයන අයථාක්‍රම බිහිවිය. උදාහරණ ලෙස සූදු ක්‍රීඩා, ක්ෂණික ලොතරැයි, කැසිනෝ වැනි ක්ෂණික මුදල් උපයන ක්‍රමවලට පෙළඹිණි. මෙය සමාජ විසංවිධානයට ද හේතු වී ඇත.

එමෙන් ම 1833 දී නීතියක් මගින් රාජකාරි ක්‍රමය අහෝසි කිරීමත් සමඟ කුල ක්‍රමය බිඳ වැටුණි. මේ නිසා සාම්ප්‍රදායික ග්‍රාමීය සමාජ අනන්‍යතාව අහෝසි වීම සිදුවිය. එමෙන් ම ගොවිජනපද, වගා ගම් හා මහවැලි ව්‍යාපාරය ආශ්‍රිත ව පවුල් වශයෙන් අභ්‍යන්තර සංක්‍රමණක් සිදුවිය. 1931 ආරම්භ වූ ගොවි ජනපදකරණය නිසා සමාජ මිශ්‍රණය ඇති වූ අතර සාම්ප්‍රදායික තත්ත්වය වෙනස් වීම නොවැලැක්විය හැකි විය. රසායනික පොහොර හා කෘමිනාශක භාවිතය නිසා පරිසර පද්ධතිය අසමතුලිත වූ අතර සාමාන්‍ය කෙම් ක්‍රම ආදිය අහෝසි විය. හරිත විප්ලවයෙන් ගොවියා යාන්ත්‍රීකරණයට හසු වූ අතර කෘෂිකර්මාන්තය ආශ්‍රිත දිවි නසා ගැනීම් ද සිදුවිය. හරිත විප්ලවය සංවර්ධන උපාය මාර්ගයක් වුවද එහි අඳුරු ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වකුගඩු රෝගීන් 50,000 පමණ අද වන විට අප සමාජයේ සිටීමෙන් එහි ඇති වූ අතුරු හානි හඳුනා ගත හැකි ය.

සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ ගැමි කාන්තාවගේත්, නූතන කාන්තාවගේත් කාර්යභාරය අතර පැහැදිලි වෙනස්වීමක් දක්නට ලැබේ. පුරුෂයින් සාමූහික ව ඉටු කරන කාර්යයන් ස්ත්‍රිය විසින් ඉටු කිරීමත්, පුරුෂයා මෙන් ම භාර්යාවද රාජකාරීවල යෙදී සිටීමත් දක්නට ලැබේ. විශේෂයෙන් ම අධ්‍යාපන තත්ත්වය හේතු කොටගෙන රැකියා ලබා ගැනීමේ නව අවස්ථා කාන්තාවට ලැබී ඇත.

වර්තමානය වන විට ශ්‍රී ලාංකික සමාජය වේගයෙන් නවීකරණය, නාගරීකරණය, වාණිජකරණය, බටහිරකරණය වෙමින් පවතී. 15වන ශතවර්ෂයේ දී ඇරඹි, යටත්විජිත යුගය ශත වර්ෂ පහක් පමණ පැවතීමත් 1948 නිදහසින් පසුව ද එම සංකල්පවලින් මිදීමට නොහැකි වීමත් බටහිර සිරිත් - විරිත්, ආහාර - පාන, ඇඳුම් - පැලඳුම් තදින් වැළඳ ගැනීමත් එයට බලපෑ තවත් හේතු විය. ලෝක වෙළෙඳපොළ හා බැඳුණු ආනයන අපනයන ආර්ථික ක්‍රමයට නැඹුරු වීමත් වර්තමානයේ දක්නට ලැබේ. නූතන සංවර්ධන උපායන්ගේ බලපෑම නිසා වර්තමානය වන විට ගැමි සමාජය ශීඝ්‍ර ලෙස ආර්ථික හා සමාජීය වශයෙන් නවීකරණය වී ඇති ආකාරය පැහැදිලි වේ. මෙය වේගයෙන් විපර්යාසයන්ට භාජනය වන්නාසේම ඉදිරියට ම ගමන් කරන ආකාරය ද අවබෝධ කරගත හැකි ය.

4.4 සමාජ සාධාරණත්වය, යුක්තිය සඳහා බෞද්ධ සමාජ විද්‍යාත්මක උපයෝගිතාව

සමාජ විද්‍යාවේ ආරම්භයෙන් අනතුරුව ආගමික ඉගැන්වීම හා සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ ව අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍රය ආවරණය සඳහා ආගමික සමාජ විද්‍යාව (SOCIOLOGY OF RELIGION) බිහි විය. සමාජ සංස්ථාවක් ලෙස සමාජානුයෝජන ක්‍රියාවලියේ හා සංස්කෘතිය පවරාදීමේ ඒකකයක් ලෙස ආගමික ක්‍රියාකාරිත්ව බලපෑම සමාජ විද්‍යාත්මක ව අධ්‍යයනට ලක් විය. මැක්ස් වේබර්, එමිල් ඩුර්ක්හයිම්, කාල් මාක්ස් වැන්නවුන් මේ ක්ෂේත්‍රයට අදාළ සමාජ විද්‍යාත්මක විවරණ සපයා ඇත.

බුදු දහම සාධාරණත්වය හා යුක්තිය වෙනුවෙන් සමාජය පුහුණු කිරීමට සුවිශේෂී ද්විත්ව ප්‍රවේශයක් භාවිත කර ඇත.

01. දාර්ශනික ප්‍රවේශය - මහා බ්‍රහ්මයාගේ මැවීම පාදක වූ කුල ක්‍රමය පිටු දැකීම.

02. උපයෝගීතාවාදී ප්‍රවේශය - පුද්ගල කෘත්‍ය පදනම් ව සමාජය තුළ පුද්ගලයාගේ පිළිගැනීම තීරණය වන බව.

මෙම ද්විත්ව ප්‍රවේශයක් ඔස්සේ සමාජය තුළ මානව ගරුත්වය තහවුරු කිරීම එවකට පැවති බමුණු මතයට පටහැනි වීමක් විය. කෙසේ වෙතත් වසළ සූත්‍රය ආදියේ සඳහන් වන කෘත්‍ය පදනම් වූ සාධිත තත්ත්වයන් ලෙස සමාජ පිළිගැනීම සකස් විය යුතු බව බුද්ධ දේශනය විය.

සාම්ප්‍රදායික කුල ක්‍රමය වෙනුවට ඉන්ද්‍රිය සංවරය පදනම් වූ සිව්වනක් පිරිසගෙන් සමන්විත ශාසනික සමාජ ස්තරායණය සමාජයට හඳුන්වා දුන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසිනි. එය තත්කාලීන ඉන්දියානු සමාජයේ පැවති දෘඪ කුල ස්තරායණයට නව අර්ථකථනයක් විය. එමගින් පුද්ගලයාට කෘත්‍යාත්මක පදනමකින් යුතුව සමාජ තත්ත්වය හිමිකර ගැනීමට මග පෑදිය. පුද්ගලයා විසින් සමාජය පිළිගත් සදාචාරාත්මක පැවැත්ම අනුව ජීවත්වන්නේ නම් එය ඉහළ පිළිගැනීමකට භාජනය වීමත් එමගින් සිදුවිය. ඒ සමග ම සමාජයේ සදාචාරවත් පැවැත්මත්, සාධාරණත්වයත් එකිනෙකා වෙත ගෞරව සම්පන්න ව ජීවත් වීමත් මහා පිළිගැනීමකට භාජනය විය.

බුදු දහමේ ගිහි ශික්ෂණය විෂයයෙහි ලා පංචශීල ප්‍රතිපත්තිය ඉමහත් සමාජ පාලනයකට මග පෙන්වීය. ජීවිත අයිතිය තහවුරු වීම, හිංසනයට ගොදුරු නොවී සිටීම, පුද්ගලයා හා සාමූහික දේපල හිමිකම තහවුරු වීම, සන්නිවේදනයේ විශ්වසනීයතාව තහවුරු වීම, පවුල් සෞඛ්‍යය, පෝෂණය හා රැකවරණය තහවුරු වීම සමාජ ස්ථාවර භාවයට ඉමහත් පිටිවහලක් විය. පංචශීල ප්‍රතිපත්තිය ගිහි ජීවිතයේ හරයාත්මක පාලනයකටත් එය ඉක්මවා ගිය දශ ශීල, සාමණේර ශීල, ප්‍රව්‍රජ්‍යා ශීලය ආදිය මගින් පූජ්‍ය පක්ෂයත් හික්මවීමට භාජනය විය.

භාරතීය සමාජයේ පැවති පුරුෂාධිපත්‍යය බැහැර කරමින් භික්ෂුණී ශාසනය ස්ථාපනය කිරීමත් සමග කාන්තාවගේ සමාජ අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත වීමේ නව ප්‍රබෝධයක් ඇතිවිය. පුරුෂයා සේ ම කාන්තාව ද බුද්ධියෙන් හා කුසලතාවෙන් සමාන බවට ප්‍රායෝගික පිළිගැනීමක් ලබාදීමෙන් උත්තරීතර නිර්වාණය අවබෝධය දක්වා ඇයට පැමිණීමට හැකි බව ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් ද කාන්තා නිදහස සමාජ සුභාවිතයක් බවට පත්කළේ බුදු දහම මගිනි. එසේම කාන්තාවට නිරතුරුව පුරුෂ පාර්ශ්වය විසින් ගෞරවය, රැකවරණය ලබාදිය යුතු බව ද බුදු දහම උගන්වයි.

සතර බ්‍රහ්ම විහරණ සමාජයේ අන්‍යෝන්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වයේ යථා පැවැත්ම තහවුරු කරයි. මෛත්‍රිය, කරුණාව, මුදිතාව, උපේක්ඛාව යන ගුණාංග වඩවාලීමෙන් පුද්ගලාන්තර සබඳතා තුළින් ඇති වන ප්‍රකෝපකාරී

බව, අවපීඩනය, හිංසාව වැනි ප්‍රතිශේධාත්මක චර්යාවන් පිටු දැකීම, සංහිඳියාව, සහකම්පනය, සංතුෂ්ටිය වැනි ප්‍රතිජනනාත්මක චර්යාවන් ප්‍රවර්ධනය වීමක් සිදු වේ.

රාජ්‍ය පාලනයේ දී සමාජ සාධාරණත්වය තහවුරු කිරීමට අවශ්‍ය උපදේශ රාශියක් ද බෞද්ධ ඉගැන්වීම් තුළ අන්තර්ගත වේ. සප්ත අපරිහානිය ධර්ම මගින් සාමූහික සමාජ චර්යා වඩාත් සමාජ හිතකර ලෙස සමූහය තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීමට මග පෙන්වයි. එම ධර්මතා පිළිපදින සමාජය නොපිරිහෙන බව බුද්ධ දේශනයේ දක්වේ. රාජ්‍ය පාලනයේදී පිළිපැදිය යුතු අවවාද අනුශාසනා රාශියක් චක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රයේ දක්වේ. සමාජ පීඩනයක් ඇති කිරීමෙන් තොරව රාජ්‍ය පාලනය ඇති කිරීමටත් පාලකයා සහ පුරවැසියන් අතර සාධාරණත්වය සපිරි සමාජ රටාවක් පවත්වා ගැනීමටත් එමගින් මග පෑදේ.

මේ අයුරින් බලන විට සාධාරණත්වය හා යුක්තිය රජයන සමාජ රටාවක් බිහි කිරීමට අදාළ මගපෙන්වීම හා අනුශාසනා රාශියක් බෞද්ධ ඉගැන්වීම් තුළ තිබේ. මෙම පණිවිඩය සමාජය වෙත නිවැරදි ව රැගෙන යාමත් එය පුරුදු පුහුණු කිරීමත් දිරි ගැන්වීමත් සංඝ සමාජයේ ප්‍රමුඛ වගකීමක් වේ.

බුදු දහමේ ඉගැන්වෙන පංචශීල ප්‍රතිපත්තිය පුද්ගලයාට හා සමාජයට සෘජුව ම බලපාන සමාජ ගැටලු අවම කරන සමාජ ක්‍රම පහකි. තමා උපමා කර ජීවිත දානය දීමෙන්, තැතිගෙන බියෙන් සැකෙන් ජීවත් වන සියලු සත්ත්වයන්ට පූර්ණ නිදහස උදා කිරීමක් වේ. සොරකම් කිරීම අපායේ උපදීමට හේතුවන බව ධනඤ්ජානි සූත්‍රයේ දී සැරියුත් හිමියන් පැහැදිලි කරයි. තමාට අයත් නොවන සියල්ල අන්සතු ය. එය නොදන්වා ගැනීම සොරකමකි. තමා නිසා හෝ අනුන් නිසා හෝ අදැහැමි ව මිච්ඡා ආජීවයෙන් ජීවත් වීම නිග්‍රහ සහගත බව බෞද්ධ පිළිගැනීමයි. සත්‍යවාදියා නොපිරිහෙන බවත් සත්‍යය පාරමිතාවක් බවත් වචන අමාවක් බව දන දනත් උම්මත්තක බව, සිහිමුලා බව නොදරුවෙකු බවට පත්වීම, මත්වතුර මත් ද්‍රව්‍ය භාවිතය නිසා සිදුවෙයි. මත් උවදුර වැනි අපචාරයන්ට පෙළඹීමට පෙර ඉන් සමාජය මුදවා ගැනීම බෞද්ධ සමාජ දර්ශනය යි. එසේ ම ශීලය මානව සමාජයේ පදනම බවත් ගැටලු විසඳිය හැක්කේ දූරදර්ශීව ක්‍රියා කිරීමෙන් බවත් දක්වේ. එම නිසා ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවෙන් සීලයට ප්‍රමුඛතාව දෙන අතර එහි දී සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව යන මාර්ගාංග යෝජනා කර ඇත. පුද්ගලයකු වැරදි කිරීමට පෙළඹෙන්නේ ඡන්දය, ද්වේශය, බිය, මෝහය නිසා ය. සතර සංග්‍රහ

වස්තු වන දානය, ප්‍රියවචනය, අර්ථචර්යාව සහ සමානාත්මතාව එකිනෙක සමායෝජනය වීමෙන් පුද්ගලයා තුළ කිසියම් ශික්ෂණයක් පිළිබිඹු කරයි.

බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වල මූලික හරය වන්නේ මානව කේන්ද්‍රවාදය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමයි. තමා කරන රැකියාව, අධ්‍යාපනය, ධාර්මික බව, හික්මීම හා උත්තම පුරුෂාර්ථ මත කෙනෙකු අගය කරන අතර කිසිවිටෙක ගෝත්‍රය, කුලය සහ ධනය මත උසස් නොවන බව බුදු දහමේ අවධාරණය කරයි. වසල සූත්‍රයේ දී කෝපය, වෛරය, පව්ටු ඇසුර, වැරදි දෘෂ්ටිය යනාදිය නිසා සාමකාමී සමාජය ඉදිරියේ වසලයකු ලෙස අර්ථ නිරූපණය වන බව දක්වේ. ඉන්දීය වේද සාහිත්‍යයේ බමුණන්ගේ බෙදීම චතුර් වර්ණ ධර්ම අනුව සිදු වූ අතර දේව නිර්මාණය මත පිහිටා සමාජය උසස් පහත් ලෙස වර්ග කිරීම සිදුවිය. පහළ ස්තරය වූ ක්ෂුද්‍ර කුලයට මානව නිදහස අහිමි විය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ බමුණු මතය බිඳ දමා යුක්තිය, සාධාරණය උදෙසා ප්‍රගතිශීලී සත්‍ය ඉගැන්වීමක් කළේ ය. එහි පදනම තාර්කික ප්‍රවේශයක් ඔස්සේ විවරණය කළ හැකි ය.

වසල සූත්‍රයේ දී පෙන්වා දෙන්නේ පුද්ගලයෙකු ආරෝපිත තත්ත්ව මත නොව සාධිත තත්ත්ව මත සමාජ පිළිගැනීමට ලක් විය යුතු බවයි. එනම් උපත, ආර්ථික තත්ත්වය, වෘත්තීය හෝ වෙනත් සාධක මත නොව පුද්ගලයා විසින් දක්වන සමාජ චර්යාවේ අගයන් අනුව එය තීරණය වන බවයි. එතෙක් පැවති සම්ප්‍රදායන්, කුල ක්‍රමය පදනම් වුණේ උපතින් අත්පත් කරගත් සාධක මත ය. එය අසාධාරණ බෙදීමක් ලෙස පිළිකෙව් කළ බුදු දහම පුද්ගල කායික හා මානසික සංවර්ධන පදනම් වූ නව බෙදීමක් ලෙස භික්ෂු - භික්ෂුණී, උපාසක - උපාසිකා යන සිව්වනක් පිරිසෙන් යුතු ශාසනික සමාජ විභේදනය ඉදිරිපත් කළේ ය.

අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය, චක්කවත්ති සීහනාද සූත්‍රය ආදියේ දී රාජ්‍ය පාලනය පිළිබඳ නූතන ප්‍රජාතාන්ත්‍රවාදී සංකල්ප රාශියක් ඉතා පැහැදිලි ව හඳුනා ගත හැකි ය. ජන සම්මතයෙන් රාජ්‍ය පාලකයෙකු වෙන්කර ගැනීම හා රාජ්‍යය විසින් මහජනයා උදෙසා යහ පාලනයක් පවත්වා ගැනීමට අදාළ වූ කරුණු රාශියක් එහි දක්වා ඇත.

බුදු දහම භාරතීය සමාජයේ ඉතා සීමා සහිත ව තැබූ කාන්තා විමුක්තිය ගෞරාන්විත පිළිගැනීමක් සහිත ව පුළුල් කරන ලදී. එවකට පැවති පුරුෂ මූලික සමාජය තුළ ස්ත්‍රියටද පුහුණුව ඔස්සේ ඉහළට ම පැමිණිය හැකි බව

මෙහෙණි සස්න ඇරඹීමෙන් පසක් කරන ලදී. එසේ වුවද අෂ්ට ගරුධර්ම පැනවීම මගින් නැවතත් කාන්තාව පුරුෂයන්ගේ රැකවරණය හා සැලකිල්ලට යටත් කරවීම කාන්තාව කෙරෙහි පුරුෂ ගෞරවය ස්ථාපනය කිරීමට ඉහවල් විය.

සප්ත අපරිහානිය ධර්ම ඔස්සේ සමාජගත ඇගයුම් හා සාරධර්ම පද්ධතීන් රැකගැනීම සඳහා සිදුකළ යුතු සම්ප්‍රදායන් රැකීම ද, සමාජය තුළ සංස්කෘතික අනන්‍යතාව රැක ගැනීම ද, සාධාරණත්වය තහවුරු කිරීමට වැදගත් විය.

මේ අනුව බුදු දහම ඉතා පැහැදිලි ලෙස සමාජ සාධාරණත්වය හා යුක්තිය උදෙසා වන සමාජ දර්ශනයක් බව දැක්විය හැකි ය.

අභ්‍යාසය

1. ප්‍රාග් බෞද්ධ යුගය හා බෞද්ධ යුගය අතර පැවති සමාජ වෙනස්කම් පැහැදිලි කරන්න.

2. පැරණි සමාජයේ පැවති කෘෂිකාර්මික ජීවන රටාව මූලික වූ සමාජ වාතාවරණය එහි ස්වයංපෝෂිත පැවැත්මට හිතකර වූ අන්දම පැහැදිලි කරන්න.

3. පැරණි සමාජය තුළ පවුල් සබඳතා හා දේපල පරිහරණය පිළිබඳ පැවති තත්ත්වය සැකෙවින් දක්වන්න.

4. පැරණි සමාජයත් නූතන සමාජයත් අතර පවතින සමවිසමතා දක්වමින් එහි හිතකර හා අහිතකර බලපෑම් පැහැදිලි කරන්න.